

Fenomén zvaný sociálne siete

Výskum SOCIÁLNE SIETE NA SLOVENSKU

Výsledky projektu s rovnomeným názvom predstavil koncom marca 2012 Inštitút pre verejné otázky v Bratislave (IVO).

Do celoslovenského reprezentatívneho prieskumu bola zapojená vzorka v počte 1 135 respondentov vo veku viac ako 14 rokov.

Cieľom spomínanej výskumnej aktivity bolo zistenie, do akej miery sú pre slovenskú verejnosť sociálne siete skutočne fenoménom a konkrétne aký je ich vplyv. Zároveň ide o súčasť dlhodobejšieho sledovanie adaptácie obyvateľstva na informačné a komunikačné technológie (IKT).

Realizácia projektu bola uskutočnená vďaka podpore Nadačného fondu Telekom Nadácia Pontis. Terénny zber údajov bol zabezpečený agentúrou FOCUS formou *face to face* rozhovorov.

Výskumná štúdia prieskumu

Predmetom štúdie vychádzajúcej z výsledkov prieskumu je rozvíjajúci sa trend využívania sociálnych sietí v rôznych sférach verejného i súkromného života.

Najdôležitejšími otázkami prieskumu boli:

- využívanie sociálnych sietí a tiež jej konkrétnych typov v populácii SR – podiel a intenzita,
- účel ich využívania,
- profily užívateľov z hľadiska sociálnych a demografických údajov,
- preferencie v súvislosti s koncovými zariadeniami na prístup k sociálnym sieťam,
- zručnosti a schopnosti pri využívaní sociálnych sietí, t. j. digitálna gramotnosť.

Úvod do výskumnej správy prináša i predstavenie pojmu sociálna sieť. Spomína sa predovšetkým rozmanitosť pri jeho všeobecnom definovaní a tiež fakt, že „social network sites“ súvisia predovšetkým s nástupom webu 2.0.

Všeobecné závery výskumu

■ Podiel a intenzita využívania sociálnych sietí

Najzákladnejším zistením, ktoré výskum priniesol, je fakt, že až 54 % slovenskej populácie využíva sociálne siete. Ďalších 25 % sociálne siete pozná, ale ich nevyužíva, a 21 % reprezentuje tých, ktorí tento druh informačno-sociálneho zdieľania nepozná.

Mieru využívania sociálnych sietí ovplyvňujú predovšetkým sociodemografické faktory, akými sú vzdelanie, vek, ekonomická aktivita a pod.

Tak napríklad s pribúdajúcim vekom intenzita „social networkingu“ klesá. V prípade vzdelania zasa platí, že najviac užívateľov sociálnych sietí nájdeme medzi vysokoškolsky vzdelanými (až 75 %).

Vo vzťahu ekonomická aktivita a aktivita na sociálnych sieťach sa ukázali ako najsilnejšia skupina študenti. Za nimi nasledovali duševne pracujúci a tiež ženy na materskej dovolenke či podnikatelia.

Určité diferencie ukázali výsledky výskumu i v prípade geografického aspektu. Najvyšší podiel využívania sociálnych sietí bol zistený v Bratislavskom kraji, naopak najnižší v kraji Trnavskom.

S využívaním IKT a tiež sociálnych sietí súvisí i vnútorná motivácia. Výskum ukázal, že až pre 70 % respondentov sú moderné IKT zbytočné a nepotrebné. Takéto argumenty sú typické pre určité skupiny obyvateľstva. Ide napríklad o staršiu generáciu, nízko kvalifikovaných ľudí či obyvateľov najmenších obcí.

Intenzita využívania sociálnych sietí je tiež jedným zo zaujímavých údajov. Okrem toho, že sociálne siete využíva každý druhý Slovak, každý piaty (teda 21 %) ich využíva dokonca každodenne alebo takmer každodenne.

V tejto súvislosti možno opäť spomenúť sociodemografické faktory, akými sú vzdelanie, vek či ekonomická aktivita.

V tomto prípade opäť platí, že čím starší človek, tým je nižšia intenzita využívania sociálnych sietí. Rovnako je to aj so vzdelaním – čím má človek vyššie dosiahnuté vzdelania, tým je väčšia intenzita „social networkingu“.

Z hľadiska ekonomickej aktivity sa ako najaktívnejší používatelia ukázali samozrejme študenti. Až 61 % študentov využíva sociálne siete každodenne.

V prípade geografického pohľadu je opäť dominujúcim Bratislavský kraj, kde je najvyššia intenzita využívania sociálnych sietí. Na opačnej strane tejto štatistiky sa nachádza Banskobystrický kraj s najnižším počtom intenzívnych používateľov.



■ Typy sociálnych sietí a ich využívanie

Internet dnes ponúka širokú škálu sociálnych sietí. Práve z tohto dôvodu zaujímala výskum aj ich preferencia.

Ako sa ukázalo, najpopulárnejšou je sociálna sieť Facebook, ktorú využíva 49 % z celkovej populácie Slovenska. Druhá najpopulárnejšia sociálna sieť na Slovensku je PoceK od spoločnosti Azet, ktorý využíva 32 % populácie.

K zaujímavým zisteniam v tejto súvislosti patrí i fakt, že viac ako tretina obyvateľstva využíva nielen jednu, ale viac sociálnych sietí.

■ Profily užívateľov sociálnych sietí

V tejto časti poskytuje štúdia prehľad profilov používateľov. Predstavuje ich zastúpenie vo vybraných sociodemografických kategóriách. Konkrétne sa tieto fakty týkajú sociálnych sietí Facebook, PoceK, Twitter, Windows Live, Linked in a My Space.

■ Sociálne siete a preferovaný hardvér

Dynamický trend rozvoja prenosných zariadení, penetrácia mobilného internetu a jeho podpora z pohľadu aplikácií a služieb je dôvodom, prečo sa výskum zaoberal aj otázkou preferovania určitých hardvérových zariadení v súvislosti s využívaním sociálnych sietí.

Najčastejšie sa na „social networking“ využívajú klasické stolové počítače. Ich používanie uviedlo až 59 % respondentov.

Frekvenciu využívania sociálnych sietí do istej miery ovplyvňuje používaný hardvér. Kým pri desktopoch je rozloženie z pohľadu intenzívnych či občasných užívateľov social network sites rovnomerné, pri laptopoch, notebookoch a pod. už väčšina používateľov patrí medzi tých intenzívnych.

■ Účel využívania sociálnych sietí

Už samotný názov predurčuje sociálne siete k vytváraniu a udržiavaniu sociálnej komunikácie. To znamená komunikácia s priateľmi, známymi, zdieľanie zážitkov a pod. Využívanie tejto primárnej funkcie u takmer každého druhého Slováka potvrdil i realizovaný výskum.

V rámci ďalších možností je na druhom mieste zábava, t. j. online hry, videá, animácie atď. Podľa výskumu sociálne siete na tento účel využíva až 35 % populácie staršej ako 14 rokov.

Medzi ďalšie účely patrí napr. informovanie sa o spoločenskom živote – správy, kultúra, politika atď. Ďalej je to získavanie informácií o službách, pracovná a profesijná komunikácia, štúdiom a v neposlednom rade i verejné a občianske aktivity ako osвета, protesty a podobne.

Digitálna gramotnosť a sociálne siete

Záverčná kapitola štúdie nesie názov *Digitálna gramotnosť užívateľov*. Reprezentuje výsledky výskumu z pohľadu vzťahu využívania sociálnych sietí a zručnosťami spojenými týmto využívaním.

Už minuloročný výskum Digitálna gramotnosť na Slovensku ukázal, že využívanie sociálnych sietí ako jednej z digitálnych zručností nie je pre väčšinu Slovákov vôbec problematické. To znamená, že IKT zvládame využívať najmä po komunikačnej stránke.

Výskumná správa prináša prehľadnú tabuľku celkovej úrovne digitálnej gramotnosti. Digitálna gramotnosť je hodnotená na základe 28 indikátorov, ktoré miera jej úroveň. Hodnoty indexov sú na bodovej stupnici od 0 = digitálna negramotnosť až 1 = maximálna digitálna gramotnosť.

Na základe takéhoto hodnotenia je celoslovenský priemer digitálnej gramotnosti 0,43 bodov a zručnosti vo využívaní sociálnych sietí dosahujú niečo nad tento priemer – 0,46 bodov.

V rámci frekvencie využívania sociálnych sietí a úrovne digitálnej gramotnosti je vzájomná závislosť. To znamená, že čím intenzívnejšie človek využíva sociálne siete, tým sa zvyšuje aj úroveň jeho digitálnej gramotnosti. U intenzívnych používateľov sa index digitálnej gramotnosti približuje k maximu (0,95 bodov). Tí menej intenzívnejší zaostávajú i za celoslovenským priemerom 0,73 bodov.

Ako sme už spomínali, úroveň digitálnej gramotnosti v prípade využívania sociálnych sietí ovplyvňuje najmä vek, vzdelanie a ekonomická aktivita. Vyššiu úroveň digitálnej gramotnosti dosahujú mladí ľudia s vyšším vzdelaním a ekonomicky aktívni.

Pri pohľade na regióny výskum ukázal dominanciu Bratislavského, Trenčianskeho, Žilinského a Košického kraja, v ktorých digitálna gramotnosť dosahuje najvyššiu úroveň. Najnižšia je naopak v kraji Trnavskom.

Ako sa uvádza v závere štúdie, vysoký podiel a intenzita využívania sociálnych sietí v populácii je dobrou príležitosťou pre rast informatizácie spoločnosti a rozširovanie celkovej úrovne digitálnej gramotnosti na Slovensku.



Celá štúdia s možnosťou stiahnutia jej elektronickej verzie je k dispozícii na webovom sídle Inštitútu pre verejné otázky (IVO) na webovej stránke:

<http://www.ivo.sk/6749/sk/studie/socialne-siete-na-slovensku>

Eva Vašková
(eva.vaskova@cvtisr.sk)